

Lidia A. Zyblikiewicz

Spisy ludności Krakowa
z lat 1857, 1869, 1880 i 1890
jako źródło do poszukiwań
genealogicznych

10. listopada 2022 r.

Wykład dla Małopolskiego Towarzystwa Genealogicznego w Krakowie

Źródła

Zachowane w Archiwum Narodowym w
Krakowie oryginalne karty spisowe z lat: 1857,
1869, 1880
i 1890

Spisy austriackie (przed rozbiorami Polski)

- ◆ 1754 r. – pierwsza próba ustalenia stanu ludności Austrii. Spis sumaryczny ludności obecnej w danej miejscowości w chwili przeprowadzenia konskrypcji. Uwzględniano płeć, wiek (pięć kategorii wiekowych), stan cywilny i, częściowo, strukturę społeczno-zawodową.
- ◆ 1770 r. – wprowadzono obowiązkowy pobór do wojska, a w związku z tym zbierano dokładniejsze dane na temat mężczyzn w wieku poborowym.

Spisy z lat 1777–1850

- ◆ Pierwszy spis obejmujący Galicję odbył się 17 grudnia 1777 r.
- ◆ Ludność spisywano na kartach rodzinnych, imiennie odnotowując każdą osobę z uwzględnieniem jej stanu cywilnego, a także – wyłącznie w odniesieniu do mężczyzn – zawodu lub pozycji społecznej.
- ◆ Wyniki spisu, ujmowane w tabele domów i rodzin (*Häuser- und Familien-Tabelle*), stały się podstawą do zaprowadzenia stale uzupełnianych i aktualizowanych ksiąg ludności (*Populationsbücher*), istniejących zawsze w dwóch egzemplarzach, po jednym dla urzędu powiatowego i kancelarii werbunkowej. Ostatecznie zasady przeprowadzania spisów konskrypcyjnych uporządkowano 25 października 1804 r., przyjmując podział krajów monarchii na trzydzieści sześć okręgów konskrypcyjnych, pokrywających się terytorialnie z powiatami werbunkowymi.
- ◆ Ostatni spis konskrypcyjny zrealizowano według tych reguł w 1850 r.

Spis z 1857 r.

- ◆ Spis ludności przeprowadzony 31 października 1857 r. był już spisem powszechnym, ale nie był w pełni nowoczesnym.
- ◆ Podstawową wadą było dalece niedoskonałe rejestrowanie wykonywanego przez osobę spisywaną zawodu lub źródła utrzymania:
 - nie przewidziano, że pracować zawodowo może kobieta i w obrębie klasyfikacji *Nach dem Berufe, Gewerbe oder der Unterhaltsquelle* (ze względu na zawód, zatrudnienie lub źródło utrzymania) przygotowano, oprócz szesnastu grup zawodowych, dwie kategorie innych (niezarabiających) – mężczyźni powyżej 14 roku życia oraz kobiety i dzieci;
 - uwzględnione podczas spisu grupy zawodowe są zbyt ogólne i w żaden sposób nie pozwalają na odtworzenie – zwłaszcza wedle dzisiejszych wymagań – struktury społeczno-zawodowej badanej populacji;
 - zastrzeżenia budzi sposób rejestrowania wyznawanej religii, ponieważ można było ją wybrać z podanej listy bądź zaznaczyć kreską rubryce *Sonstige Glaubensgenossen* (wyznający inną wiarę). W praktyce – przynajmniej w Krakowie – nie było ani jednej osoby, która nie znalazłaby na liście odpowiadającej jej wyznaniu nazwy, nikt zatem nie był zmuszony do wybrania tej ostatniej kategorii.

Spis z 1857 r.

- ◆ W Krakowie zachowane są oryginalne karty spisowe z 1857 r. dla ludności *de iure*, czyli mieszkającej w gospodarstwach, których głowa miała prawo przynależności do miasta.
- ◆ Ludność *de iure* według oficjalnych danych obejmowała 34 210 osób.
- ◆ Wypełnione formularze, które przetrwały do dzisiaj, zawierają dane 32 748 mieszkańców. Oczywiście nie wszyscy odnotowani na zachowanych kartach przynależeli do Krakowa; tzw. obcy (*Fremde*), jeżeli byli częścią gospodarstwa domowego, na czele którego stała posiadająca prawo swojszczyzny głowa domu, znajdują się w kwestionariuszu danego gospodarstwa.
- ◆ Jeszcze przed zszyciem i oprawieniem kart, wyłączono wszystkie formularze zawierające dane gospodarstw, na czele których stała osoba nieprzynależąca do miasta, nawet wtedy, gdy członkiem takiego gospodarstwa był krakowianin *de iure*.

Spis ludności mieszkającej w mieście w 1857 r. przechowywany jest w Archiwum Państwowym w jako zespół o nr 85/0, zatytułowany *Spis ludności miasta Krakowa z r. 1857*, obejmujący 20 jednostek archiwalnych (1 mb).

Karty są w dobrym stanie, w formie zszytych i oprawionych w twarde oprawy ksiąg, dodatkowo zabezpieczonych kartonowymi pudłami. Spośród 7976 kart odpowiadających poszczególnym gospodarstwom domowym zaledwie 13 jest zniszczonych lub uszkodzonych w stopniu utrudniającym odczytanie danych.

Spis z 1869 r.

- ◆ Następny spis odbył się 31 grudnia 1869 r. Podstawę prawną stanowiła ustawa z 29. marca 1869 r., na podstawie której odbywały się wszystkie następne spisy.
- ◆ Zachowane w Archiwum Państwowym w Krakowie karty tego spisu, podobnie jak wcześniejszego, dotyczą wyłącznie ludności mieszkającej w gospodarstwach, na czele których stali krakowianie *de iure*.
- ◆ Karty te tworzą zespół nr 86/0, zatytułowany *Spis ludności miasta Krakowa z r. 1870*, obejmujący 17 jednostek archiwalnych (1 mb).

Spis z 1869 r.

- ◆ Karty (arkusze) spisowe są w dobrym stanie, zszyte i oprawione w twarde oprawy i, podobnie jak w przypadku poprzedniego spisu, dodatkowo zabezpieczone kartonowymi pudłami. Zachowało się 9 265 kart; wśród których tylko jeden był uszkodzony w stopniu utrudniającym pełne odczytanie informacji.
- ◆ Formularze spisowe w 1869 r. zostały przygotowane w kilku wersjach językowych, odpowiednich dla poszczególnych krajów monarchii. Wersja obowiązująca w Galicji nosiła numer VI i była dwujęzyczna – sporządzono ją po polsku i po rusku. Każda karta została opatrzona skróconą wersją instrukcji spisowej, zawierającą m.in. groźbę możliwych kar: „Kto się uchyla od konskrypcji, podaje fałszywe szczegóły, albo w ogóle nie dopełni zobowiązania włożonego nań przepisu o konskrypcji, karany być ma grzywną aż do 20 złr., a jeżeli takowych złożyć nie będzie w stanie, aresztem do 4 dni trwającym”. Obok instrukcji, po lewej stronie, umieszczono formularz do spisu bydła. Pod nim znalazło się miejsce na wpisanie daty zebrania danych oraz na potwierdzenie podpisem ich prawdziwości.

Spis z 1869 r.

- ◆ Spis z 1869 r. został przeprowadzony metodą ustnego wywiadu i był w Krakowie ostatnim, w czasie którego rachmistrze wypełniali karty na podstawie deklaracji mieszkańców, co nawiasem mówiąc, znacznie ułatwiało odczytywanie danych, gdyż oswojenie się z jednym charakterem pisma pozwalało prawidłowo rozpoznawać treść zapisów przez kilkadziesiąt kolejno następujących arkuszy.
- ◆ Warto zwrócić uwagę na pewną niekonsekwencję; wszystkie spisy przeprowadzane na podstawie ustawy z 1869 r. miały relacjonować stan ludności z 31 grudnia roku spisowego, chociaż gromadzenie danych odbywało się w pierwszych dniach stycznia roku następnego. Zespół złożony z kart spisu ludności według stanu z 31 grudnia 1869 r. powinien zatem zostać zatytułowany z uwzględnieniem tej daty, nie zaś czasu fizycznego zbierania informacji. I tak postąpiono w przypadku kolejnych spisów. Dlatego powstało wrażenie, jakby wszystkie spisy austriackie przeprowadzane na podstawie jednej ustawy odbywały się w równych, dziesięcioletnich odstępach, co – z wyjątkiem pierwszego – jest prawdą.

1869
(1870)

zespół o
nr 86/0
17 ksiąg
1 mb

№	Imię, imię nazwisko i nazwisko rodziny (nazwisko), imię dziedziczne, przydomek szlachecki i stopień szlachecki. Imię, т. е. имя родное (прямое), имя крестное, прирочное, шляхетский и отчество, шляхетства.	Płeć (полъ)	Rok urodzenia (рождения)	Religia (Религия (вѣра))	Stan rodziny (Состояние родины)	Powołanie lub zatrudnienie (Званіе или занятіе)		Miejsce urodzenia (Мѣсто рождения)	Przynależność (Принадлежность)	Obywatelstwo (Гражданство)	Nieobywatelstwo (Негражданство)	Uwagi (Примѣчанія)
						Urząd, rodzaj zarobkowania, zatrudnienia.	Stosunek służby lub pracy.					
1	Sikora Stanisław	1-1829	ry. Kat.	żonaty	szluga	rolniczy	Polonia	1	1			
2	Anna zanna	1821	ry.				Polonia	1	1			
3	Stanisław ciska	1841	ry.				Polonia	1	1			
4	Maryanna	1862	ry.				Polonia	1	1			
5	Wiktoria	1863	ry.				Polonia	1	1			
6	Wojciech	1-1866	ry.				Polonia	1	1			
7												
8												
9												
10												
11												
	Suma (Сумма)							Suma (Сумма)				

1869
(1870)

Spis bydła.
Списъ скота.

Gatunek Родъ		Liczba Число	Gatunek Родъ		Liczba Число
Konie Конн	Ogiery Огирь (жирецъ)		Regaczna Регачный товаръ	Byki Бѣган	
	Klacz Клечка			Krowy Коровы	
	Ważelcy Вахлцы			Woly Волы	
	Żrebięta do trzech lat pełna Помы до обичайного третьего року			Cieleta do trzech lat pełna Телята до обичайного третьего року	
Muły Мулы и мышакн		bez różnicy wieku i płci	Kozy Козы		bez różnicy wieku i płci
Owcy Овцы		bez różnicy wieku i płci	Ule Пчелы		

dnia stycznia 1870.
дня Січня

Podpis.
Подписъ.

VI. 609

Kraj } Gmina miejscowa (obszar dworski) } Numer domu } 13
Kraji } Мѣстечна громада (область добръ) } Пульеръ доу }
Powiat } Miejscowość }
Повѣтъ } Мѣстечность }
Liczba partyj mieszkajacych }
Число жилищныхъ сторожъ }

Arkusz spisowy

liczenia ludności i najważniejszych w gospodarstwie zwierząt domowych podług stanu z dnia 31. grudnia 1869.

ЗАПИСНЫЙ ЛУЧОКЪ

численія населенія и наиболѣе важныхъ домашнихъ животныхъ по длу стану дня 31. Грудня 1869.

Информация.

1. Do arkusza spisowego wciągnąć należy wszystkie osoby mieszkające (lokatorów) w domu, podług następującej kolejności partyj mieszkających. Partyje mieszkające następują po sobie według numerów mieszkań; jeśli mieszkania nie są jeszcze ponumerowane, wtedy według potrzebą według porządku od domu do piątra najwyższego.

2. Wciągnięcie osób należących do każdej partyi mieszkającej do arkusza spisowego nawet wtedy na następie, jeżeli nie chwyciło się do niego w porządku, w sprawie, w wieśniu i t. p. Symowie i cokolwiek partyj mieszkających muszą być, o ile jeszcze nie są zamieszkane, nawet wtedy być wciągnięte, jeżeli stałe są nieobecni, np. jeśli bawią na naukach, są w służbie, na wdrożeniu, przy wojsku i t. d.

3. Jeśli która partyja należy do szynnej służby wojskowej (do armii stołec, marynarskiej wojennej, do administracyi wojskowej lub marynarskiej), to należy wciągnąć do arkusza spisowego tylko członków familii w porządku przynajmniej, jeżeli tych służących i podkomoraków, którzy nie są w szynnej służbie wojskowej.

Natomiast muszą być wciągnięci z zachowaniem charakteru wojskowego, obywatelskiego i handlowego, tudzież znajdujące się w stanie spoczynku obywatelskiego z pensyą wojskową i bez takiej, wojskowi urzędnicy i partyje, penjonowane i powołowane partyje niższe, przesłane na urlop do powołania jeszcze do służby w linii obywatelskiej, żołnierskiej, szeregowej rezerwy i handlowej, wrzeskie i t. p. w domach inwalidów pensjonalnych i rezerwy w inwalidach, wraz z członkami wyrobionymi i t. d. Także pod względem swej osoby do arkusza spisowego być wciągnięci. Wyraz szynny: obywatelski obejmuje także i należących do oficerskich korpusów audytorów, lekarzy i rachmistrzów wojskowych.

4. Jeśli na dniu 31. grudnia 1869 w mieszkaniu nikt mieszkać nie będzie, to należy to okoliczność wyrazić nadmienić.

5. Takie partyje mieszkające, które w różnych miejscach pomieszkaniem zajmują (np. w lesie na wsi a w mieście przykują), liczone być muszą w tem mieszkaniu, w którym się znajdowali na dniu 31. grudnia 1869. Partyje najmniejsze w domu tylko lokali handlowy lub przemysłowy, lecz w nim nie mieszkające, z tego powodu za partyje mieszkające nie mają być uwzględniane.

6. Trzeba zwrócić uwagę partyj mieszkających na to, że dokumenta potrzebne do wypełnienia arkusza spisowego (metryki chrztu i metryki ślubne, świadectwa pochodzenia, dekrety nominacyjne, koncesya przemysłowa i t. d.) także i pro wyrobienia arkusza spisowego trzymać muszą w pogotowiu, aby je mógł przystąpić przedstawiciel lub urzędnik konskrypcyjny.

7. Przy wypełnianiu arkusza spisowego przyzwać trzeba właścicieli domu lub jego pełnomocnika, który na urzędnicę w razie potrzeby i wyrobienie dany podaje przez partyje mieszkające, jeśli właściciel sam w domu mieszka, to trzeba i jego, podobnie jak każdą inną partyje mieszkającą, do arkusza spisowego wciągnąć.

8. Co się tyczy spisu bydła, to wystarczy samemu przytoczenie znajdujących się w domu zwierząt gospodarskich podług rubryk szynnej partyj mieszkających, do których należy.

9. Przy wypełnianiu arkusza spisowego, trzeba właścicieli domu i partyje mieszkające zwrócić uwagą na to, że wszyscy interesowani mają obowiązek zapisać i jak najsumienniejszym podać potrzebne szczegóły.

Kto nie uczyni od konskrypcyj, podlega jakoby szynnej, albo w ogóle nie dopuszczaniu do wyrobienia arkusza spisowego i konskrypcyj, karany być na przynajmniej aż do 20 złr. a jeżeli takowych złoczy nie będzie w stanie, aresztowa do 4 dni trzymajemy.

Почение.

1. Як записаний абиць записати са маеть ескь особи, котори въ домѣ жиють (локаторы) въ домѣ, по длу такой последовательности партий жилищныхъ сторожъ. Жилищныя сторожи следуютъ по ескъ разнымъ номерамъ жилищъ; если номера жилищъ еще не даны, то жилищныя сторожи са маеть за порядкомъ отъ дома до наибольшего этажа.

2. Записъ особи, принадлежащихъ до каждой партий жилищной до архива списовой даже тогда, когда не захватились к ней в порядке, в деревне, в воеводстве, при войску и т. д.

3. Если которая партия принадлежит к военной службе (до армии столичной, морской, до административной военной или морской), то необходимо вписать в архива списовой только членовъ семейства в порядке прежде всего, если такихъ служащихъ и подкоморановъ, которые не находятся в военной службе.

Натomiast должны быть включены с сохранениемъ характера военного, гражданского и торгового, также находящиеся в отпуску до вызова в линию гражданского, солдатского, рядового резерва и торгового, врезские и т. п. в домахъ инвалидов пенсiональных и резерва в инвалидахъ, вместе с членами выработанными и т. д. Также по отношению своей личности должны быть включены. Выразъ гражданскій: гражданскій включаетъ также и принадлежащихъ к офицерскимъ корпусамъ аудиторскихъ, лекарей и счетоводческихъ.

4. Если на день 31. декабря 1869 в жилищномъ никто не живетъ, то необходимо это обстоятельство выразить надписать.

5. Такие жилищныя сторожи, которые в различныхъ местахъ занимаютъ помещения (например, в деревне на воеводстве и в городе), считать должны в томъ жилищномъ, в которомъ они находились на день 31. декабря 1869. Жилищныя сторожи наименьшие в доме только жилищныхъ торговыхъ или промышленныхъ, но в немъ не живущихъ, с этого повода за жилищныя сторожи не должны быть учтены.

6. Необходимо обратить внимание жилищныхъ сторожъ на то, что документы, необходимые для заполнения архива списовой (метрики крещения и метрики брака, свидетельства происхождения, декреты номинационные, концессия промышленная и т. д.) также и про выработку архива списовой должны быть в готовности, чтобы ихъ могъ представить представитель или должностное лицо конскрипции.

7. При заполнении архива списовой призывать необходимо владельцевъ дома или его полномочного, который на должностное в случае необходимости и выработку дачу подаетъ черезъ жилищныя сторожи, если владелецъ самъ в доме живетъ, то и его, подобно какъ каждую другую жилищную сторожу, в архива списовой включить.

8. Что касается списка скота, то достаточно указать принадлежащихъ в доме животныхъ по рубрикамъ жилищныхъ партий, к которымъ принадлежитъ.

9. При заполнении архива списовой необходимо обратить внимание владельцевъ домовъ и жилищныхъ сторожъ на то, что все заинтересованные должны иметь обязательство записать и какъ можно точнее и обстоятельнее указать необходимые подробности.

Кто не учинитъ отъ конскрипции, подлагаетъ какъ бы гражданскій, или вообще не допускающемуся к выработке архива списовой и конскрипции, каранъ быть на не менее какъ до 20 руб. а если такихъ злодѣевъ не будетъ в состоянии, арестовать до 4 дней.

Spis z 1880 r.

- ◆ Spis w 1880 r. przeprowadzono metodą samospisu na „kartach oznajmujących”. Jedynie „arkusze spisowe wypełnia komisarz konskrypcyjny według ustnych podań stron; obowiązek wypełniania kart oznajmujących ciąży na ludności samej”. Przyjęto zatem zasadę, że „postępowanie za pomocą kart oznajmujących bezwarunkowo winno być zastosowaniem w stolicach kraju i w gminach posiadających własne statuta”. Dotyczyło to także Krakowa, jako miasta o własnym statucie, nadanym tymczasowo 1. kwietnia 1866 r.
- ◆ Po spisie z 1880 r. w Krakowie zachowano karty całej ludności poddanej konskrypcji, dzięki czemu możemy współcześnie analizować dane dotyczące całej ludności *de facto* (obecnej). Karty oznajmienia, bezpośrednio po przeprowadzeniu, zostały zszyte i opatrzone twardymi oprawami, są obecnie zabezpieczone także przy pomocy kartonowych pudeł.
- ◆ Przechowywane są w Archiwum Państwowym w Krakowie, jako zespół nr 87/0, zatytułowany *Spis ludności miasta Krakowa z r. 1880*, obejmujący 28 jednostek archiwalnych (2 mb), wśród których znajdują się same księgi spisu, z sygnaturami od S 108 do S 132 oraz S 365, a także indeksy o sygnaturach S 133 i S 134.

Spis z 1880 r.

- ◆ Karty zachowane są w dobrym stanie, chociaż w każdej z ksiąg kilka pierwszych i ostatnich stron jest nieco nadwyreżonych. Sprawia to wrażenie, jakby były najpierw składowane jako powiązane sznurkiem paczki i w tej formie dostarczane do pracowni introligatorskiej. Jednak tylko dziewięć z 10 122 kart w całym spisie uszkodzonych jest na tyle poważnie, iż nie można odczytać części lub całości danych.
- ◆ Karty przygotowane dla mieszkańców Krakowa były, podobnie jak podczas poprzedniego spisu, dwujęzyczne, ale tym razem nie zawarto skróconej wersji instrukcji spisowej na samych formularzach. Wydano ją natomiast jako osobną broszurę i doręczono wraz z kartami oznajmienia do każdego mieszkania.

Spis z 1880 r.

- ◆ Formularz spisowy obowiązujący w Krakowie i Lwowie przygotowany był w języku polskim i ruskim. Zatytułowano go *Karta oznajmienia do obliczenia ludności i najważniejszych zwierząt użytkowych domowych podług stanu z dnia 31. grudnia 1880.*
- ◆ Poza tabelą, stanowiącą główną część karty, umieszczono informacje wstępne, takie, jak nazwa kraju, powiatu, gminy miejscowej i osady (miejscowości) oraz numery domu i mieszkania. Zamieszczono także ostrzeżenia: „Rubryki niniejszej karty oznajmienia wypełniać trzeba ściśle podług przepisów instrukcyi doręczonej stronom” oraz „Kto się uchyla od spisu, albo czyni nieprawdziwe oznajmienie, albo w jakimkolwiek innym względzie nie czyni zadość obowiązkowi ciężącemu na nim w myśl przepisu o wykonaniu spisu ludności, karany będzie grzywnami aż do 20 złr. lub w razie niemożności zapłacenia, aresztem aż do 4 dni”.

Spis z 1880 r.

- ◆ Znaczną część drugiej strony karty spisowej zajmowała kontynuacja głównej tabeli ze strony poprzedniej, w dolnej części natomiast przygotowano miejsce na dość szczegółowy spis zwierząt użytkowych i ich posiadaczy.
- ◆ Na samym końcu umieszczono deklarację: „Potwierdzam niniejszem, jako wszystko, co byłem obowiązany umieścić w niniejszej karcie oznajmienia, podałem zgodnie z prawdą”, pod którą głowa domu, po uzupełnieniu datacji, zobowiązana była złożyć swój podpis.

Spis z 1890 r.

- ◆ Podczas gromadzenia danych „w roku 1890, ze spisami ludności z dnia 31. grudnia połączono w większych miastach zebranie wiadomości dotyczących domów i pomieszkań. [...] Pierwszy to raz u nas badanie pomieszkań było tak dokładne i dotknęło szczegółów, które pozwalają zapoznać się bliżej z warunkami życia ze względu na położenie, skład pomieszkania i inne charakterystyczne cechy” (*Statystyka miasta Krakowa*, z. IV, Kraków 1894, s. 3).

Spis z 1890 r.

- ◇ Po spisie z 1890 r. zachowano w Krakowie karty całej ludności obecnej w chwili spisu w mieście (ludności *de facto*). Karty oznajmienia zostały po przeprowadzeniu spisu zszyte i opatrzone twardymi oprawami, są obecnie zabezpieczone także przy pomocy kartonowych pudeł.
- ◇ Przechowywane są w Archiwum Narodowym w Krakowie. Tworzą zespół nr 88/0, zatytułowany *Spis ludności miasta Krakowa z r. 1890*, który obejmuje 47 jednostek archiwalnych (3,25 mb), wśród których znajdują się same księgi spisu, z sygnaturami od S 135 do S 177 oraz indeksy o sygnaturach od S 178 do S 181. Karty zachowane są w dobrym stanie.

Spis z 1890 r.

- ◆ Formularze spisowe dla Krakowa i Lwowa przygotowane zostały w dwóch językach: polskim i ruskim.
- ◆ Pierwsza, zewnętrzna strona kwestionariusza została podzielona na dwie części, lewą przeznaczono na spis zwierząt, prawą na informacje wstępne i opis lokalu mieszkalnego.
- ◆ Formularze oznaczone zostały numerem I. a. i zatytułowane *Karta oznajmienia dla obliczenia ludności i najważniejszych zwierząt użytkowych domowych podług stanu z dnia 31. grudnia 1890 (Dla miejscowości, w których bada się stosunki mieszkań)*. Ponad tytułem znalazły się dane adresowe mieszkania, obejmujące nazwy kraju monarchii, powiatu politycznego, gminy, osady, ulicy lub placu, a także numery domu i mieszkania.
- ◆ Poniżej tytułu umieszczono informację: „kolumny niniejszej karty oznajmienia wypełniać należy ściśle podług przepisów dołączonej instrukcyi” i określono termin zwrotu wypełnionych kart.
- ◆ Przypomniano także, w brzmieniu identycznym jak w formularzu z 1880 r., jakie kary grożą za odmowę poddania się spisowi lub udzielenie fałszywych informacji.

Spis z 1890 r.

- ◆ Zasadnicza część formularza znajdowała się na drugiej, wewnętrznej stronie karty i – podobnie jak w przypadku poprzednich spisów – miała formę tabeli. Kwestionariusz był obszerniejszy, niż w 1880 r., kiedy to tabela składała się z osiemnastu kolumn; tym razem było ich dwadzieścia dziewięć.
- ◆ Dodatkowo w główce każdej kolumny podawano odpowiedni dla danego zagadnienia ustęp instrukcji spisowej, z którym należało się zapoznać w celu prawidłowego wpisania danych.
- ◆ Bardzo szczegółowych informacji żądano na temat źródeł utrzymania; cztery kolejne kolumny opatrzone wspólnym tytułem „Zawód, zatrudnienie, zarobek, przemysł, interes, sposób do życia, utrzymanie”, wyróżniając następnie dwie kategorie: „Zawód główny, na którym opiera się wyłącznie albo przeważnie stanowisko społeczne, utrzymanie albo dochód” oraz „Zarobek uboczny, t. j. czynności zarobkowe wykonywane ubocznie ale regularnie obok zawodu głównego albo przez osoby nie mające zawodu głównego”.

Przykład wykorzystania danych spisowych:

Aktywność zawodowa mężczyzn i kobiet współcześnie i w końcu XIX wieku

Przedział wieku	Miasta 2012*			Kraków 1890		
	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
15–17	–	–	1,1	66,2	50,9	59,0
18–19	14,6	11,0	13,1	82,6	66,3	74,0
20–24	58,3	44,7	51,7	88,7	66,2	76,0
25–29	91,4	79,6	85,6	97,2	58,1	74,5
30–34	94,9	80,7	87,9	97,6	44,4	68,0
35–39	94,4	84,9	89,7	96,5	42,3	67,5
40–44	92,0	85,3	88,7	95,7	45,5	68,3
45–49	85,7	84,0	84,7	96,5	37,5	62,5
50–54	80,1	74,1	76,8	90,9	41,7	58,9
55–59	68,5	49,1	58,0	90,3	38,9	62,7
60–64	38,1	15,6	25,6	82,1	35,4	50,9
65 i więcej	7,3	2,7	4,5	69,7	31,4	47,1
Wiek nieznan	–	–	–	95,6	40,0	85,5
Ogółem	63,6	48,9	55,8	88,6	49,9	67,1

Dziękuję za uwagę

Lidia A. Zyblikiewicz

E-mail: uuzyblik@cyf-kr.edu.pl

Więcej informacji znajdą Państwo w mojej pracy:

Ludność Krakowa w drugiej połowie XIX wieku. Struktura demograficzna, zawodowa i społeczna, Historia Jagellonica, Kraków 2014.